

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft: Nationaal actieplan in de strijd tegen gendergerelateerd geweld
2021-2025**

Samenvatting

Het nationaal actieplan in de strijd tegen gendergerelateerd geweld 2021-2025 is het zesde opeenvolgende actieplan dat maatregelen vooropstelt om gendergerelateerd geweld aan te pakken. Het plan werd onder leiding van de federale regering, samen met de verschillende deelstaten uitgewerkt. Het plan telt in totaal een tweehonderdtal acties in de strijd tegen de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld.

1. Inleiding en situering

Gendergerelateerd geweld komt nog steeds vaak voor, in de hele wereld, maar ook in België, in Vlaanderen. Het gaat om verschillende vormen van geweld: seksueel geweld, intrafamiliaal geweld, genitale verminking enz. Iedereen kan getroffen worden, ongeacht hun sociale klasse, gender, afkomst leeftijd enz.. In de samenleving leeft de problematiek dan ook enorm. De afgelopen jaren komt deze maatschappelijke aandacht voor gendergerelateerd geweld sterk tot uiting in bewegingen als #MeToo en #BloomForChange. Het geeft slachtoffers een stem om naar buiten te komen met hun verhaal.

Op politiek vlak is er al geruime tijd aandacht voor het thema. Zo werd bijvoorbeeld in 2001 het eerst nationaal actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld (NAP) opgemaakt, waaraan Vlaanderen altijd heeft meegewerkt, en levert Vlaanderen bovendien al vele jaren inspanningen in de strijd tegen dit geweld. Vorig jaar keurde de Vlaamse regering zo ook haar eerste Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld goed. Het is belangrijk dat we onze inspanningen rond deze thematiek verderzetten en verder versterken.

De cijfers bevestigen de noodzaak van deze aandacht. Een vier jaar durend BELSPO-onderzoek over de prevalentie van seksueel geweld, dat in 2017 werd opgestart op vraag van toenmalig staatssecretaris Gelijke Kansen, toont aan dat 64% van de inwoners in België tussen 16 en 69 jaar oud een vorm van seksueel slachtofferschap heeft meegemaakt in hun leven (81% van de vrouwen en 48% van de mannen). Bovendien maakte 44% seksueel geweld mee in de 12 maanden die aan hun deelname voorafgingen. Dat is bijna 1 op de 2! Voor 19% van de vrouwen en 5% van de mannen ging het bovendien om verkrachting. Ook in de Zorgcentra na Seksueel Geweld zien ze jaarlijks meer dan 1000 slachtoffers van seksueel geweld.

Ook wat intrafamiliaal geweld betreft, spreken de cijfers voor zich. In 2014 publiceerde het Bureau van de Europese Unie voor de Grondrechten (FRA) de resultaten van hun enquête over geweld tegen vrouwen. Hieruit bleek dat in België 1 op 4 vrouwen in haar leven te maken krijgt met geweld binnen de relatie. Belgisch onderzoek van 2009 toont aan dat 14,9% van de vrouwen en 10,5% van de mannen de afgelopen 12 maanden slachtoffer werd van geweld binnen de relatie (inclusief ex-partner). Tijdens de coronacrisis werd het bovendien pijnlijk zichtbaar hoe alomtegenwoordig intrafamiliaal geweld is en wat voor dramatische gevolgen het kan hebben.

Met dit plan wordt werk gemaakt van een integraal en geïntegreerd beleid om alle vormen van gendergerelateerd geweld tegen vrouwen en mannen te voorkomen en te bestrijden. Dit actieplan werd daarom opgemaakt in samenwerking tussen de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten. Het NAP 2021-2025 werd gecoördineerd door de federale regering en voorbereid binnen een interfederale interkabinetswerkgroep (IKW) met vertegenwoordigers van de betrokken kabinetten op federaal en deelstatelijk niveau.

De initiële tekst waarbij bijvoorbeeld gendergerelateerd geweld gereduceerd werd tot het gevolg van de historische organisatie van de samenleving op basis van ongelijke machtsverhoudingen en discriminatie van vrouwen, stond ver van de Vlaamse visie op de aanpak van gendergerelateerd geweld. Bovendien waren 90% van de acties enkel gericht op de aanpak van geweld op vrouwen, lesbiennes, vrouwen met een handicap enz. waardoor mannen werden uitgesloten van het toepassingsgebied. Op onze vraag werden deze verwijzingen tijdens de onderhandelingen maximaal geschrapt uit de tekst en werd ervoor gezorgd dat mannen ook werden meegenomen in het toepassingsgebied van het plan. Het eindresultaat is derhalve meer in evenwicht.

Maatregelen uit het Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld werden in het NAP geïntegreerd. Daarnaast wordt er ook rekening gehouden met de aanbevelingen van het GREVIO-comité, het onafhankelijke orgaan dat toezicht houdt op de uitvoering van het Verdrag van Istanbul¹. Deze aanbevelingen hebben betrekking op het verbeteren van het Belgisch beleid in de strijd tegen gendergerelateerd geweld waar België zich internationaal voor moet verantwoorden.

2. Pijlers en maatregelen

In het NAP worden 7 pijlers naar voren geschoven:

- Het aannemen van een conceptueel referentiekader over gendergerelateerd geweld
- Een geïntegreerd beleid voeren waarbij alle sectoren en het maatschappelijk middenveld worden betrokken om samen op te treden tegen gendergerelateerd geweld, en kwantitatieve en kwalitatieve gegevens verzamelen om de kennis over gendergerelateerd geweld te verbeteren.
- Preventie van gendergerelateerd geweld door bewustmaking, onderwijs, vorming en responsabilisering van plegers, en door de factoren die tot dergelijk geweld leiden, aan te pakken.
- Beschermen, begeleiden en ondersteunen van slachtoffers van gendergerelateerd geweld en hun omgeving (met inbegrip van kinderen die aan dergelijk geweld worden blootgesteld) door de opvolging rond hen te centreren.
- Het strafrechtelijk beleid inzake gendergerelateerd geweld bijsturen en moderniseren, met bijzondere aandacht voor de bescherming van slachtoffers en hun erkenning als zodanig.
- Ervoor zorgen dat in het asiel- en migratiebeleid rekening wordt gehouden met gendergerelateerd geweld.
- Optreden en strijden tegen gendergerelateerd geweld op internationaal vlak

¹ <https://rm.coe.int/1680462530>

Binnen deze strategische pijlers worden een aantal specifieke doelstellingen en sleutelmaatregelen geformuleerd die de uitwerking van het plan concreetiseren. Voor de uitvoering van de maatregelen wordt bepaald wie individueel of gezamenlijk de verantwoordelijkheid draagt: (ministers van) de Federale Staat, Vlaanderen, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Waals Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Franstalige Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Gemeenschapscommissie of de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

3. Opvolging, monitoring en evaluatie

Het plan wordt gemonitord door een interdepartementale groep bestaande uit vertegenwoordigers van de kabinetten en administraties van de verschillende bevoegdheidsniveaus, geleid door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. Er wordt een tussentijdse evaluatie en eindevaluatie voorzien die ook gepresenteerd wordt aan het IMC Vrouwenrechten.

Voor Vlaanderen zal de coördinatie van het NAP administratief gestroomlijnd worden. Vanuit het nieuw agentschap Justitie en Handhaving wordt er een Vlaamse contactpersoon aangesteld die voor de opvolging van het NAP het mandaat krijgt van alle betrokken beleidsdomeinen, een coördinerende rol tussen het Instituut voor de gelijkheid tussen vrouwen en mannen en de betrokken Vlaamse administratieve diensten op te nemen. Deze persoon zorgt in afstemming met de coördinerend minister, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, voor de nodige rapportering aan de federale overheid.

De eindevaluatie zal voorgelegd worden aan de Vlaamse regering en het Vlaams parlement.

4. Weerslag op Vlaamse begroting

Het bijgevoegde nationaal actieplan in de strijd tegen gendergerelateerd geweld 2021-2025 schetst de geïntegreerde doelstellingen en acties waaraan alle betrokken beleidsniveaus en beleidsdomeinen samenwerken ter bestrijding van gendergerelateerd geweld. Hieraan zijn geen rechtstreekse budgettaire gevolgen verbonden. De acties worden uitgevoerd binnen het beschikbare budget.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhail DEMIR

Bijlage: Nationaal actieplan in de strijd tegen gendergerelateerd geweld 2021-2025: strategische pijlers en belangrijkste maatregelen